

La rodera

(ALDC, IV, 920. La rodera)

El mapa representa els noms que rep el ‘solc o senyal que deixa a terra el pas de la roda d’un vehicle’. El llat. ORBITA no ha deixat resultat en cat. ni en les altres llengües iberoromàniques, però sí en el fr. *ornièrre* (< ORBITARIA × ORDINE). *Rodera* (s. XVII) és un der. de *roda* (< llat. RŎTA) acompanyat del suf. *-era* (< -ARIA), indicador de relació, pertinença, ‘(solc) provocat per la roda’; a més de l’intensiu *roderada* 50, coneix altres der. de *roda*, amb un suf. diferent: *rodada* 7, 11, 111, 112 (veg. Veny, 2008), *rodella* 35, i tributs a l’arag. com *rodillada* 118, *rodilada* 130, 132, 134, 137, *rodillera* 102, 106; *traça de la roda* 8 té la mateixa motivació, amb evident gal·licisme (< fr. *tracce*), com la té *rastre* 134 (o ~ *de carro* 138), *marca de carro* 158 i *huelles de carro* 158 (← cast.). *Trilla* (s. XX) sembla un deverbal de *trillar*, procedent del cast., on deriva de TRIBULARE, que no pot ser l’origen del cat. *trillar* perquè en la nostra llengua el grup -B’L- no dona [ʎ] (cf. SIBILARE > *xiular*) i per la doc. tardana del mot; el sentit del vocable cast. es despendria del sema ‘recórrer [un camí] d’una manera continuada o habitual’. *Carril* (s. XIX) sembla que prové del llat. vg. [CAMMINUS] CARRILIS ‘tret de CURRILIS ‘relatiu al carro’ amb la influència de CARRUS’ (DECat), però hauria arribat al País Valencià amb la colonització aragonesa (veg. altres

casos: *colmena*, *sinse*, *gemecar*, *llanda*, etc.), com els seus der. *carrilada*, *carrillada* 64, 118, *carrillera* 68. *Ginya* (s. XIX) és una assimilació de *llinya* 82 (< llat. LĪNEA) i *ratlla* 103, 116, 119 presenta la mateixa imatge. *Guiada* és un der. de *guia* ‘que fixa la direcció, el camí’ (no DCVB ni DECat). *Clapera* 116, 123 (var. *glapera* 119, amb sonorització de l’oclusiva inicial) és d’origen fosc. *Rega* 88, el der. *regall* 146 i la forma masculinitzada *reg* 96 tenen el seu origen en el cèltic *RĪCA ‘solc’, sentit que també trobem en *solc* 85 i, més llunyanament, en *clot* 86. *Rail* 42, 174 seria l’aplicació del terme modern ‘vies paral·leles del tren’ (< angl. *rail*).

Pel que fa a l’areologia, *rodera* s’imposa en el cat. central, ross. i gran part del nord-occ.; *carril* i *carrilada*, en el val., men. i una franja del nord-occ., probable tribut aragonès, mentre que *ginya* i *guiada*, que manifesten originalitat en el conjunt de les llengües hispanoromàniques, són propis del mall. i de l’eiv. respectivament.

Són mots normatius *rodera*, *carrilada*, *clapera* (“En algunes contrades, rodera [del carro]”; el DIEC₂, 2007 suprimeix la marca), des del DG₁, 1932; *llinya*, des del DIEC₁, 1995; *trilla*, que ja fou acollit al DOrt, 1917, no apareix al DG₁, 1932, però sí des del DIEC₁, 1995.

